

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Anketa e Kreditimit Bankar

Numër 11

K O R R I K 2 0 2 2

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Anketa e Kreditimit Bankar dhe Pritjeve për Inflacionin

Numër 11

BOTUES

© Banka Qendrore e Republikës së Kosovës

Departamenti i Analizave Ekonomike
dhe i Stabilitetit Financiar

33 Garibaldi, Prishtinë 10000

Tel: ++383 38 222 055

Fax: ++383 38 243 763

Faqja e internetit

www.bqk-kos.org

Adresa elektronike

economic.analysis@bqk-kos.org

Përmbajtja

Anketa e Kreditimit Bankar	4
Hyrje	4
Përmbledhja e rezultateve	4
Kutia 1. Metodologjia	7
Zhvillimet në standardet kreditore, në kushtet dhe rregullat kreditore, si dhe në kërkesën për kredi	8
Kreditë ndaj ndërmarrjeve	8
Standardet kreditore	8
Kushtet dhe rregullat	9
Kërkesa për kredi	10
Kreditë ndaj ekonomive familjare	11
Standardet kreditore	11
Kushtet dhe rregullat	11
Kërkesa për kredi	12
Financimi	13
Rezultatet e pyetjeve të fokusuara	14
Pritjet për Inflacionin	15
Metodologjia	15
Përmbledhja e rezultateve	16

Anketa e Kreditimit Bankar

Hyrje¹

Me qëllim të rritjes së kapaciteteve analitike për një vlerësim sa më të mirë të dinamikave të kreditimit në Kosovë dhe pritjeve për zhvillimet në nivelin e çmimeve, Banka Qendrore e Republikës së Kosovës (BQK) ka dizajnuar dhe realizuar një anketë me bankat komerciale që operojnë në tregun bankar në Kosovë. Raporti që do të analizoj rezultatet e këtij anketimi, do të publikohet në frekuencë tremujore në web-faqen e BQK-së, me qëllim që të ofrojë një pasqyrë më të gjerë rreth perceptimit të rrezikut të bankave dhe gatishmërinë e bankave për të dhënë hua, si dhe, sjelljes së ekonomive familjare dhe ndërmarrjeve kundrejt dinamikave në kreditim, si pasojë. Ky raport evidenton sjelljen kreditore për periudhën e tremujorit të parë të vitit 2022, dhe pritjet e bankave për dinamikat në kreditim për tremujorin e dytë të vitit 2022.

Përveç pyetjeve standarde, kjo anketë është plotësuar me katër pyetje shtesë në përpjekje për të adresuar ndikimin e presioneve inflacioniste, që janë evidente qysh prej gjysmës së dytë të vitit 2021, në dinamikat e kreditimit, si dhe ndikimin potencial në performancën e ripagimit të kredimarrësve. Gjithashtu, në pyetjet shtesë bëhet zbërthimi i ofertës dhe kërkesës kreditore sipas sektorëve ekonomik.

Përmbledhja e rezultateve²

Viti 2021 shënoi një rimëkëmbje të fuqishme ekonomike si rezultat i përmirësimit të situatës me pandeminë, si në eurozonë dhe rajon, ashtu edhe në Kosovë. Kreditimi dhe financimi i sektorit bankar shënuan rritje të konsiderueshme në gjysmën e dytë të vitit 2021. Ky ritëm vazhdoi edhe në tremujorin e parë të vitit 2022, mirëpo fillimi i luftës Rusi-Ukrainë rezultoi në pasiguri të shtuara dhe amplifikim të rritjes së çmimeve në botë. Këto dinamika u reflektuan në pritjet e bankave për pjesën e mbetur të vitit 2022.

Rritja vjetore e stokut të gjithsej kredive vazhdoi me ritëm të përshpejtuar gjatë tremujorit të parë 2022. Njëkohësisht, edhe kreditë e reja krahasuar me tremujorin e njëjtë të vitit paraprak shënuan rritje vjetore të theksuar, përderisa në krahasim me tremujorin paraprak, shënuan rënie e cila mund të jetë ndikuar edhe nga sezonaliteti që ka ky tremujor. Këto dinamika të kreditimit u ndikuan në masë më të madhe nga kërkesa kreditore, e cila u rrit dyfish më shumë se sa që u lehtësua oferta kreditore. Ngjashëm me tremujorin aktual, bankat për TM2 2022 presin që aktiviteti kreditor i sektorit të mbështetet deri në një masë nga kërkesa për kredi, pasi që oferta kreditore pritjet të mos ketë ndryshime të rëndësishme.

Sipas bankave, dinamika e kreditimit të ndërmarrjeve gjatë këtij tremujori u ndikua në masë më të madhe nga kërkesa e rritur kreditore, përderisa oferta kreditore u lehtësua mirëpo në një nivel më të ulët. Në kuadër të ofertës kreditore, bankat raportuan se kanë lehtësuar deri në një masë standardet kreditore të aplikuara gjatë vlerësimit të aplikacioneve të ndërmarrjeve për kredi në tremujorin e parë të vitit 2022. Standardet kreditore kryesisht u lehtësuan për NVM-të, përderisa nuk shënuan ndryshime të rëndësishme për ndërmarrjet e mëdha (tabela 1). Ndryshimet në standardet kreditore u ndikuan pozitivisht kryesisht nga rritja e presioneve të konkurrencës në tregun bankar dhe

¹ Për informata më të detajuara rreth qëllimit dhe historikut të anketës së kreditimit bankar në BQK, shikoni publikimin "Anketa e Kreditimit Bankar dhe Pritjeve të Inflacionit" Nr. 1.

² Pyetësi dhe seria kohore e rezultateve të AKB-së janë në dispozicion në faqen e internetit të BQK-së, nën vegzën e Anketës së Kreditimit Bankar.

përmirësimi i perspektivës në tregun bankar në vend. Njëkohësisht, bankat rritën edhe nivelin e aprovimit të kredive për ndërmarrjet, në nivel të përafërt për të dy kategoritë.

Për tremujorin e dytë të vitit 2022, bankat nuk pritët të kenë ndryshime të rëndësishme në standardet kreditore në përgjithësi. Konkretisht, pas indeksimit të përgjigjeve rezultoi një indeks pozitiv marginal për NVM-të, ndërsa indeks negativ i ulët për ndërmarrjet e mëdha, që nënkupton shtrëngim deri në një masë (grafik 1). Perspektiva në tregjet ndërkombëtare ishte faktori që ndikoi negativisht në standardet kreditore, përderisa kontribut pozitiv dhanë presionet e rritura të konkurrencës në sektorin bankar, cilësia e mirë e portfolios kreditore, si dhe mbështetja nga FKGK.

Kushtet dhe rregullat e aplikuara nga bankat me rastin e dhënies së kredive për ndërmarrjet u lehtësuan mirëpo në një nivel të ulët. Kushte dhe rregulla të lehtësuara u aplikuan për të dy kategoritë e ndërmarrjeve, veçanërisht për NVM-të, përmes uljes së normës së interesit dhe uljes së kërkesës për kolateral. Faktorët që ndikuan në lehtësimin e kushteve dhe rregullave ishin rritja e presioneve të konkurrencës brenda sektorit bankar, qasja e favorshme në financim dhe mbështetja e NVM-ve nga FKGK. Në tremujorin e dytë të vitit 2022, bankat presin lehtësime të kushteve dhe rregullave për të dy kategoritë e ndërmarrjeve, mirëpo në nivel më të ulët se sa në tremujorin e parë të vitit 2022. Kushtet dhe rregullat e lehtësuara pritët të jenë të ngjashme me ato të aplikuara gjatë tremujorit aktual. Lehtësimet në kushtet dhe rregullat e ndërmarrjeve pritët të nxiten nga qasja e favorshme në financim e bankave amë, si dhe në një nivel më të ulët nga presionet e konkurrencës në tregun bankar, cilësia e mirë e portfolios kreditore, si dhe mbështetja e NVM-ve nga FKGK.

Gjatë tremujorit të parë të vitit 2021, kishte rritje të kërkesës për kredi bankare nga ndërmarrjet edhe pse në nivel më të ulët në krahasim me tremujorin paraprak. Kërkesa për kredi nga ndërmarrjet rezultoi të jetë nënvlerësuar në pritjet e bankave për TM1 2022, të shprehura në anketën e kaluar (TM4 2021). Kërkesa për kredi nga NVM-të u rrit në nivel më të lartë se sa ajo nga ndërmarrjet e mëdha. Kjo rritje e kërkesës, sipas deklaratave të bankave, u nxit kryesisht nga rritja e kërkesës për financimin e inventarëve dhe kapitalit punues dhe për financimin e investimeve fikse. Pritjet për pasiguri të shtuara si pasojë e rritjes së vazhdueshme të nivelit të çmimeve në vend dhe jashtë tij i kanë ndikuar edhe pritjet e bankave të cilat deklaruan se presin rritje të ulët të kërkesës për kredi gjatë tremujorit të ardhshëm nga të dy kategoritë e ndërmarrjeve (tabela 1).

Kreditë e reja për ekonomitë familjare gjatë tremujorit të parë 2022 kishin rritje të konsiderueshme në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar, si dhe në krahasim me tremujorin paraprak. Ngjashëm me kreditimin e ndërmarrjeve, kërkesa kreditore ishte nxitësi kryesor i dinamikave të aktivitetit kreditues për ekonomitë familjare gjatë periudhës raportuese, përderisa oferta kreditore kishte rol më të dobët në këtë aspekt. Standardet kreditore në tremujorin aktual, në përgjithësi, rezultojnë të jenë të njëjta me pritjet e bankave të shprehura në anketën e kaluar. Standardet kreditore u lehtësuan në një nivel më të lartë për kreditë konsumuese se sa për kreditë për blerjen e shtëpive. Këto lehtësime u ndikuan kryesisht nga presioni i rritur i konkurrencës në mes të bankave, perspektiva e mirë e tregut bankar në vend, pozita e favorshme e likuiditetit të bankave, si dhe cilësia e mirë e portfolios kreditore. Në tremujorin e dytë 2022, bankat presin standarde kreditore të lehtësuara deri në një masë për kreditë për ekonomitë familjare. Standardet kreditore pritët të lehtësohen kryesisht për kreditë konsumuese, përderisa nuk pritët të ketë ndryshime të rëndësishme për kreditë për blerjen e shtëpive (tabela 1). Faktorët përcaktues të standardeve kreditore të aplikuara nga bankat për ekonomitë familjare gjatë tremujorit të ardhshëm pritët të jenë rritja e presioneve të konkurrencës dhe qasja e favorshme në financim e bankave amë.

Kushtet dhe rregullat për kreditë e reja për ekonomitë familjare u lehtësuan deri në një masë. Lehtësimi i kushteve dhe rregullave ishte më i lartë për kreditë për blerjen e shtëpive se sa për kreditë konsumuese, bazuar në nivelin e indeksit të gjeneruar. Pothuajse të gjitha kushtet dhe rregullat të përfshira në anketë u lehtësuan, përveç pagesave tjera përveç interesit që mbetën të pandryshuara. Faktorët kyç që ndikuan në lehtësimin e kushteve dhe rregullave të kreditimit për ekonomitë

familjare gjatë tremujorit të parë të vitit 2022 ishin presioni i rritur i konkurrencës, perspektiva e mirë e tregut bankar në vend, si dhe qasja e favorshme në financim e sektorit. Për tremujorin e dytë të vitit 2022, bankat presin lëvizje marginale në kushtet dhe rregullat për kredi për ekonomitë familjare. Lehtësimi i kushteve dhe rregullave pritet të jetë deri në një masë më të lartë për kreditë konsumuese. Kryesisht, kushtet dhe rregullat për kreditë konsumuese pritet të lehtësohen përmes zvogëlimit të normës së interesit, rritjes së shumës së aprovuar, si dhe kërkesës më të ulët për kolateral. Rritja e presioneve të konkurrencës në tregun bankar, si dhe qasja e favorshme në financim e bankave amë pritet të jenë faktorët nxitës të lehtësimeve të kushteve dhe rregullave të aplikuara nga bankat gjatë TM2 2022.

Në linjë me dinamikat në kreditimin e ekonomive familjare gjatë tremujorit të parë 2022, kërkesa për kredi shënoi rritje të theksuar gjatë këtij tremujori, në nivel të përafërt me tremujorin paraprak. Bankat raportuan për rritje të ngjashme të kërkesës si për kreditë konsumuese ashtu edhe për kreditë për blerjen e shtëpive. Saktësisht, gjashtë nga gjithsej dhjetë banka pjesëmarrëse në anketë deklaruan rritje të kërkesës për kredi në përgjithësi. Kjo rritje u ndikua pozitivisht nga dy prej faktorëve të listuar në anketë, saktësisht nga përmirësimi i perspektivës në tregun e patundshmërive dhe nevoja për financim të konsumit. Në tremujorin e dytë të vitit 2022, bankat presin ndryshime të vogla në kërkesën për kredi nga ekonomitë familjare, kryesisht për kreditë konsumuese. Rezultatet e anketës sugjerojnë se bankat presin që përmirësimi i perspektivës në tregun e patundshmërive të ndikojnë deri në një masë kërkesën për kredi gjatë tremujorit të ardhshëm.

Tabela 1. Vlerësimi i bankave për ndryshimet në ofertën dhe kërkesën kreditore

	Oferta (Standardet kreditore)		Kërkesa	
	TM1 2022	TM2 2022 (pritjet)	TM1 2022	TM2 2022 (pritjet)
Ndërmarrjet	↗	→	↕	↗
NVM	↗	→	↕	↗
Ndërmarrjet e mëdha	→	↘	↗	↗
Ekonomitë familjare	↕	↗	↕	↗
Kredi për blerjen e shtëpive	↗	→	↕	↗
Kredi konsumuese	↕	↗	↕	↗

↕	Lehtësim i standardeve kreditore/Rritje e kërkesës për kredi (indeks pozitiv mbi 0.20)
↗	Lehtësim i standardeve kreditore/Rritje e kërkesës për kredi (indeks pozitiv nën 0.20)
→	Kryesisht pandryshime (indeks pozitiv/negativ deri 0.05)
↘	Shtërngim i standardeve kreditore/Rënie e kërkesës për kredi (indeks negativ nën 0.20)
↙	Shtërngim i standardeve kreditore/Rënie e kërkesës për kredi (indeks negativ mbi 0.20)

Burimi: BQK.

Rimëkëmbja ekonomike si rezultat i zhvillimeve pozitive globale dhe rritjes së të hyrave nga jashtë në vend gjatë vitit 2021, si dhe monitorimi vigjilent i performancës së klientëve ndihmuan në përmirësimin e performancës së ri-pagimit të kredive. Rrjedhimisht, bankat deklaruan përmirësim të portfolios kreditore, pasi që indeksi i përgjigjeve edhe këtë tremujor qëndroi negativ, edhe pse në nivel më të ulët në krahasim me tremujorin e kaluar, e që nënkupton rënie të raportit në mes kredive jo-performuese dhe gjithsej kredive. Përmirësim të ngjashëm të cilësisë së portfolios kreditore kishte si për ndërmarrjet ashtu edhe për ekonomitë familjare. Përderisa, për tremujorin e ardhshëm indeksi i gjeneruar pritet të ndërroj kahje dhe të kaloj në negativ, duke reflektuar pritjet e bankave për përqesim të cilësisë së portfolios kreditore. Këto pritje kryesisht u ndikuan nga dinamikat e rritjes së çmimeve në vend, e me të edhe rënia e fuqisë blerëse të klientëve.

Për dallim nga rritja e konsiderueshme në tremujorin e kaluar (TM4 2021), në këtë tremujor gjithsej financimi mbeti i pandryshuar, bazuar në rezultatin e agreguar të përgjigjeve. Rezultati i agreguar i përgjigjeve të bankave u ndikua nga përgjigjet e tre bankave të cilat deklaruan rënie të financimit, përkundër faktit që gjashtë banka tjera deklaruan rritje të financimit deri në një masë. Dy nga tre bankat në fjalë janë me rëndësi sistemike dhe peshë të madhe në sektorin bankar, për më tepër njëra nga to deklaroi rënie të konsiderueshme të financimit gjatë periudhës në fjalë. Financimi nga depozitat e ekonomive familjare kontribuoi në rritje, përderisa financimi nga ndërmarrjet kontribuoi në rënie. Financimi nga institucionet ndërkombëtare financiare dhe bankat amë nuk kishte ndryshim të rëndësishëm. Sipas maturitetit, depozitat afatshkurtra ishin burimi kryesor për financim gjatë këtij tremujori. Gjatë tremujorit të ardhshëm, në përgjithësi, bankat presin rritje të qasjes në financim në një nivel dukshëm më të lartë se sa ai i tremujorit aktual. Financimi përmes depozitave të ekonomive familjare dhe me maturitet afatshkurtër pritet të prijë rritjen e financimit të sektorit bankar. Gjithashtu, pritet që financimi nga bankat amë të kontribuojë pozitivisht në financimin e sektorit.

Kutia 1. Metodologjia

Pyetësi i Anketës së Kreditimit Bankar

Pyetësi i AKB është i bazuar në forma të standardizuara të pyetësorëve të përdorur nga Bankat Qendrore të vendeve të eurozonës dhe më gjerë. Megjithatë, pyetësi i BQK për AKB është modifikuar dhe përshtatur që në mënyrë më të mirë dhe më gjithëpërfshirëse të paraqet zhvillimet e kreditimit në sektorin bankar në Kosovë.

Pyetësi i AKB përbëhet nga 19 pyetje, të cilat mbulojnë ndryshimet në ofertën dhe kërkesën për kredi, faktorët që kontribuojnë në këto ndryshime si dhe qasjen në financim të sektorit bankar, në baza tre mujore. Pyetjet mbi kreditimin bankar fokusohen në dy kategori kryesore: (i) kreditë ndaj ndërmarrjeve, dhe (ii) kreditë ndaj ekonomive familjare. Për më tepër, kreditë ndaj ndërmarrjeve nën-kategorizohen në kreditë ndaj NVM-ve dhe kreditë ndaj ndërmarrjeve të mëdha, përderisa kreditë ndaj ekonomive familjare nën-kategorizohen në kreditë për blerjen e shtëpive dhe kreditë konsumuese. Për të gjitha kategoritë e lartpërmendura, ndryshimet në ofertën kreditore përcaktohen nga standardet kreditore të aplikuara gjatë aprovimit të kredive, kushtet dhe rregullat e aplikuara për kreditë e reja, norma e aprovimit të kredive, si dhe faktorët që ndikojnë në ndryshimet e tyre. Ndërsa, ndryshimet në kërkesën për kredi përcaktohen nga kërkesa për kredi (numri i aplikacioneve për kredi), cilësia e aplikacioneve të pranuar për kredi, si dhe faktorët që e ndikojnë kërkesën për kredi. Pyetjet e anketës kryesisht janë të formuluar për ndryshimet gjatë tre muajve paraprak dhe pritet për tre muajt e ardhshëm. Gjithashtu, pyetjet mbulojnë kreditë edhe në aspekt të maturimit të tyre dhe valutës në të cilën lëshohen.

Përveç pyetjeve standarde, pyetësi i AKB mund të përmbajë edhe pyetje shtesë mbi çështje specifike me interes për shpjegimin e zhvillimeve në sektorin bankar. Përderisa pyetjet standarde mbulojnë një periudhë tre-mujore, pyetjet shtesë mund t'i referohen ndryshimeve gjatë një periudhe kohore më të gjatë. Në anketim marrin pjesë dhjetë nga njëmbëdhjetë bankat që operojnë në Kosovë³. Rrjedhimisht, bankat pjesëmarrëse përfaqësojnë tregun e përgjithshëm bankar dhe sigurojnë një përfaqësim të duhur statistikor, duke marrë parasysh se përfaqësojnë rreth 98 përqind të aseteve të gjithsej sektorit bankar dhe 99.8 përqind të gjithsej kreditimit në sektorin bankar.

Pjesëmarrësve të anketës u kërkohet të tregojnë në mënyrë cilësore forcën e çdo shtrëngimi ose lehtësimi apo forcën e çdo ulje ose rritje, duke raportuar ndryshimet përmes pesë shkallëve si: (i) shtrënguar / ulur në mënyrë të konsiderueshme, (ii) shtrënguar / ulur në një masë, (iii) e pandryshuar, (iv) lehtësuar / rritur në një masë ose (v) lehtësuar / rritur në mënyrë të konsiderueshme.

Gjenerimi i rezultateve të anketës së kreditimit bankar

Kuantifikimi i përgjigjeve të marra nga bankat individuale dhe agregimi i tyre për të paraqitur ndryshimet në nivel sektori arrihet përmes gjenerimit të një indeksi. Ky indeks gjenerohet për çdo kategori e nën-kategori të secilës pyetje, duke dhënë në këtë mënyrë një njësi kuantifikuese për përgjigjet e marra në nivel të sektorit. Fillimisht, përgjigjeve u përcaktohet një vlerë në bazë të forcës së ndryshimeve, konkretisht përgjigjeve ku

³ Banka e cila nuk është përfshirë në anketë është Komercialna Banka e cila ka aktivitet kreditor të limituar.

bankat kanë deklaruar shtrëngim/ulje të konsiderueshme u përcaktohet vlera - 1, vlerë dyfish më e madhe se sa ajo e përcaktuar për përgjigjet kur bankat deklarojnë shtrëngim / ulje deri në një masë (vlerë prej -0.5). Ngjashëm, përgjigjet kur kemi lehtësim/rritje të konsiderueshme kanë vlerë 1, përderisa ato me lehtësim/rritje deri në një masë u përcaktohet vlera 0.5. Rezultatet po ashtu janë të peshuara në bazë të peshës që secila prej bankave ka në gjithsej kreditimin e sektorit bankar. Përfundimisht, pesha e secilës bankë sipas pjesëmarrjes në tregun e kredive shumëzohet me vlerën e përcaktuar në bazë të intensitetit të përgjigjes së dhënë, duke fituar indeksin në fjalë.

Më tutje, agregimi i indeksit në nivel sektori bëhet përmes shumës së indekseve të fituara për secilën bankë. Vlerat e indeksit janë në mes të -1 dhe 1, ku vlerat pozitive të indeksit paraqesin lehtësim, rritje apo kontribut pozitiv dhe në kontrast vlerat negative paraqesin shtrëngim, rënie apo kontribut negativ.

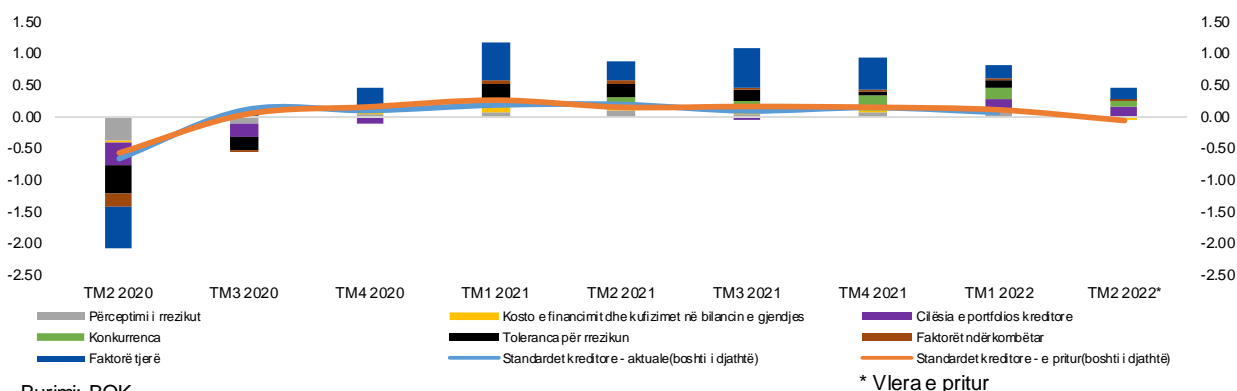
Zhvillimet në standardet kreditore, në kushtet dhe rregullat kreditore, si dhe në kërkesën për kredi

Kreditë ndaj ndërmarrjeve

Standardet kreditore

Gjatë tremujorit të parë të vitit 2022, rezultati për standardet kreditore (udhëzimet e brendshme të bankave apo kriteret për aprovimin e kredive) të aplikuara për ndërmarrjet në përgjithësi paraqet lehtësim, i cili ishte më i ulët në krahasim me tremujorin paraprak me indeks pozitiv prej 0.18 nga 0.22 në anketën paraprake. Në anketën e kaluar (TM4 2021), bankat kishin deklaruar se presin standarde kreditore të lehtësuara në një nivel të njëjtë me atë aktual (grafiku 1).

Grafik 1. Ndryshimet në standardet kreditore të aplikuara për ndërmarrjet dhe faktorët që kontribuon

Në kuadër të kredive për ndërmarrjet, bankat deklaruan indeks pozitiv 0.18 për ndryshimet në standardet kreditore për NVM-të, dhe ndryshime marginale me indeks pozitiv të ulët 0.09 për ndërmarrjet e mëdha. Saktësisht, ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e tre bankave pjesëmarrëse të cilat deklaruan lehtësim deri në një masë të standardeve kreditore për NVM-të, përderisa tre banka tjera deklaruan shtrëngim deri në një masë të standardeve për ndërmarrjet e mëdha kundrejt një banke që deklaroi lehtësim për të njëjtat.

Rol kryesor në lehtësimin e standardeve kreditore të aplikuara nga bankat në TM1 2022 rezulton të kenë luajtur rritja e presioneve të konkurrencës në tregun bankar me një indeks pozitiv prej 0.39 (përgjigje nga katër banka, dy nga bankat i atribuon kontribut të konsiderueshëm), dhe përmirësimi i perspektivës në tregun bankar në vend me indeks pozitiv prej 0.18 (faktorë i deklaruar nga katër banka). Norma e aprovimit të kredive për ndërmarrjet u rrit në nivel të përafërt për të dy kategoritë

e ndërmarrjeve gjatë këtij tremujori edhe pse në nivel më të ulët në krahasim me tremujorin paraprak. Saktësisht, ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e katër bankave pjesëmarrëse (prej tyre një bankë me rëndësi sistemike) të cilat deklaruan rritje të normës së aprovimit të kredive për NVM-të, përderisa tre nga bankat deklaruan të njëjtën për ndërmarrjet e mëdha (prej tyre një bankë me rëndësi sistemike).

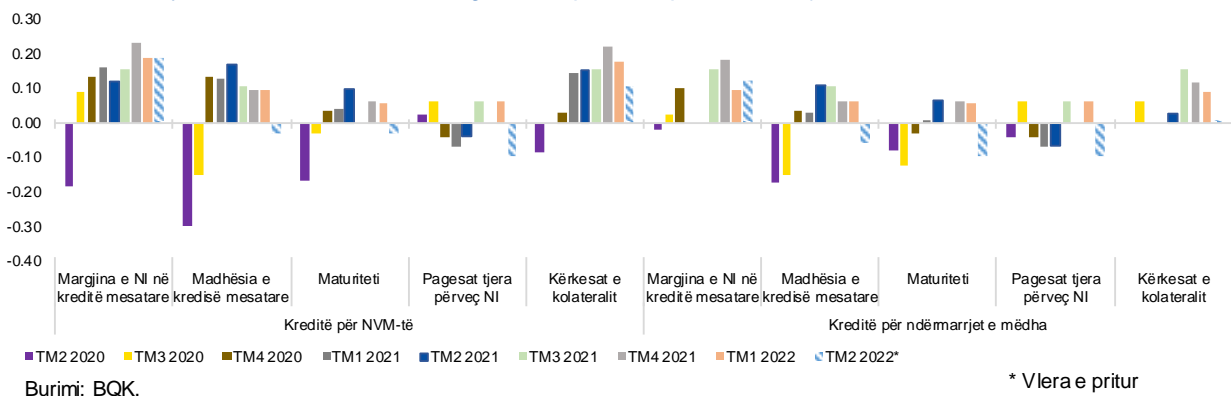
Bankat nuk pritët të kenë ndryshime të rëndësishme në standardet kreditore në përgjithësi gjatë TM2 2022. Konkretisht, pas indeksimit të përgjigjeve rezultoi një indeks pozitiv marginal për NVM-të, dhe indeks negativ i ulët prej 0.12 që nënkupton shtrëngim për ndërmarrjet e mëdha. Perspektiva në tregjet ndërkombëtare ishte faktori që ndikoi negativisht në standardet kreditore, përderisa kontribut pozitiv dhanë presionet e konkurrencës, cilësia e mirë e portfolios kreditore, si dhe mbështetja nga FKGK.

Në anën tjetër, norma e aprovimit të kredive për ndërmarrjet në përgjithësi nuk pritët të ketë ndryshim të rëndësishëm gjatë tremujorit të ardhshëm. Përderisa, nëse veçojmë kategoritë e ndërmarrjeve pritët të ketë rënie të normës së aprovimit të kredive për ndërmarrjet e mëdha me një indeks negativ prej 0.11.

Kushtet dhe rregullat

Në TM1 2022, në përgjithësi, kushtet dhe rregullat e aplikuara nga bankat me rastin e dhënies së kredive për ndërmarrjet (kushtet dhe rregullat përkatëse të një kontrate të caktuar për kredi) u lehtësuan mirëpo në një nivel të ulët (grafiku 2). Sektori bankar aplikoi lehtësim më të lartë të kushteve dhe rregullave për kreditë e reja për NVM-të se sa për ndërmarrjet e mëdha. Konkretisht, për të dy kategoritë e ndërmarrjeve lehtësim deri në një masë kishte në normën e interesit të aplikuar (indeks pozitiv prej 0.19 për NVM-të dhe 0.10 për ndërmarrjet e mëdha) dhe në kërkesën për kolateral (me indeks pozitiv prej 0.18 dhe 0.09 për ndërmarrjet e mëdha).

Grafik 2. Ndryshimet në kushtet dhe rregullat e aplikuara për ndërmarrjet

Faktori me kontributin kryesor në lehtësimin e kushteve dhe rregullave këtë tremujor ishte rritja e presioneve të konkurrencës brenda sektorit bankar me indeks pozitiv prej 0.26. Gjithashtu, pozitivisht kontribuan edhe qasja e favorshme në financim dhe mbështetja nga FKGK me indeks pozitiv prej 0.16 dhe 0.15, respektivisht.

Bankat gjatë TM2 2022 pritët të aplikojnë kushte dhe rregulla të lehtësuara mirëpo në nivel të ulët. Në këtë kontekst, ngjashëm me tremujorin aktual, bankat deklaruan që presin lehtësim më të lartë për NVM-të krahas ndërmarrjeve të mëdha, përmes ofrimit të çmimit më të volitshëm për kredi (indeks pozitiv 0.19 për NVM-të dhe 0.13 për ndërmarrjet e mëdha), përderisa kërkesa më të ulëta për kolateral pritët të ketë vetëm për NVM-të edhe pse me indeks të ulët pozitiv prej 0.11. Lehtësimet në kushtet dhe rregullat e ndërmarrjeve pritët të nxiten nga qasja në financim e bankave amë, si dhe

në një nivel më të ulët nga presionet e konkurrencës në tregun bankar, cilësia e mirë e portfolios kreditore, si dhe mbështetja e NVM-ve nga FKGK.

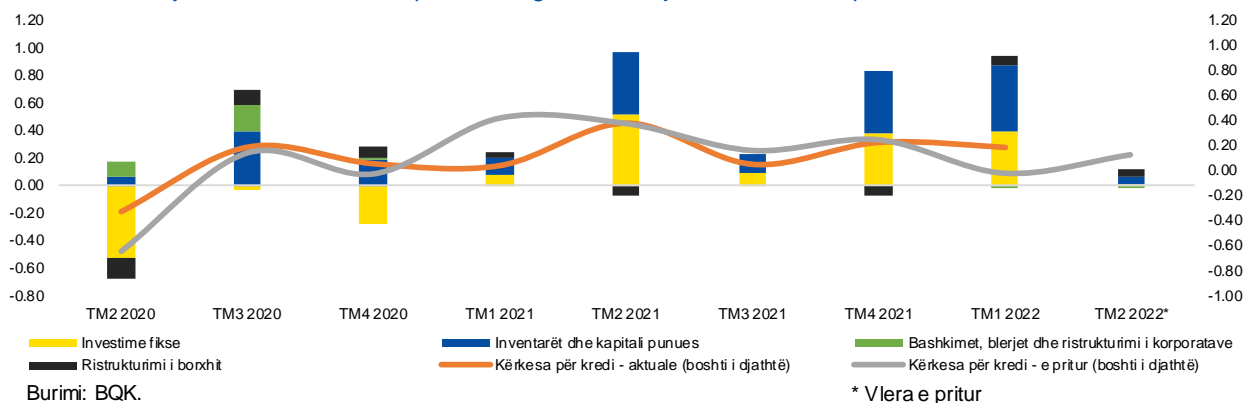
Kërkesa për kredi

Gjatë tremujorit të parë të vitit 2022, kërkesa për kredi nga ana e ndërmarrjeve shënoi rritje edhe pse në nivel më të ulët krahasuar me TM4 2021. Kërkesa për kredi rezultoi të jetë nënvlerësuar në pritjet e bankave për TM1 2022 të shprehura në anketën e kaluar (TM4 2021) (grafiku 3). Koncretisht, kërkesa për kredi nga NVM-të kishte rritje me indeks pozitiv prej 0.28, përderisa kërkesa kreditore nga ndërmarrjet e mëdha gjeneroi indeks pozitiv të ulët prej 0.11. Indeksi i gjeneruar për kërkesën për kredi u ndikua nga përgjigjet e gjashtë bankave të cilat deklaruan rritje të kërkesës, ku tre prej tyre deklaruan rritje të konsiderueshme.

Sipas anketës, ndryshimet në kërkesën për kredi nga ndërmarrjet u ndikuan kryesisht nga kërkesa për financimin e inventarëve dhe kapitalit punues, si dhe financimin e investimeve fikse me indeks pozitiv të lartë prej 0.49 dhe 0.40, respektivisht. Rezultati i faktorëve kontribuues në kërkesën për kredi u përcaktua nga përgjigjet e shtatë bankave, të cilat deklaruan ndikim pozitiv të kërkesës për financim të inventarëve dhe kapitalit punues dhe gjashtë bankave për financim të investimeve fikse. Cilësia e aplikacioneve të pranuar nga ndërmarrjet u përmirësua deri në një masë gjatë TM1 2022, kryesisht nga NVM-të me indeks pozitiv prej 0.14.

Sipas anketës, gjatë TM1 2022 raporti i kredive jo-performuese të ndërmarrjeve ndaj gjithsej kredive është në rënie me indeks negativ prej 0.11, megjithatë në anketën e kaluar përgjigjet e bankave gjeneruan indeks negativ më të lartë prej 0.31 të këtij raporti. Ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e gjashtë bankave, ku tre prej tyre deklaruan rënie të kredive joperformuese përderisa tre bankat tjera deklaruan rritje të tyre.

Grafik 3. Ndryshimet në kërkesën për kredi nga ndërmarrjet dhe faktorët që kontribuan

Bankat presin rritje në nivel të ulët të kërkesës për kredi nga ndërmarrjet gjatë tremujorit të ardhshëm. Këto pritje u ndikuan nga përgjigjet e gjashtë bankave të cilat deklaruan se presin rritje të kërkesës për kredi deri në një masë. Sidoqoftë, një bankë me rëndësi sistematike dhe peshë të madhe në kreditimin e sektorit bankar, deklaroi që pret rënie deri në një masë të kërkesës për kredi. Rrjedhimisht, këto përgjigje rezultuan në një indeks pozitiv mirëpo të ulët nëse e krahasojmë me kërkesën aktuale për kredi, saktësisht rezultoi indeks pozitiv 0.14 për TM2 2022. Njëkohësisht, bankat presin përmirësim, edhe pse në nivel të ulët, të cilësisë së aplikacioneve për kredi nga NVM-të.

Gjatë tremujorit të ardhshëm bankat presin që raporti i kredive jo-performuese ndaj gjithsej kredive për ndërmarrjet, të ndërroj kahje dhe të kaloj në indeks pozitiv, duke reflektuar pritjet e bankave për

përkeqësim të cilësisë së portfolios kreditore. Këto pritje kryesisht u ndikuan nga dinamikat e rritjes së çmimeve në vend, e me të edhe rënia e fuqisë blerëse të klientëve.

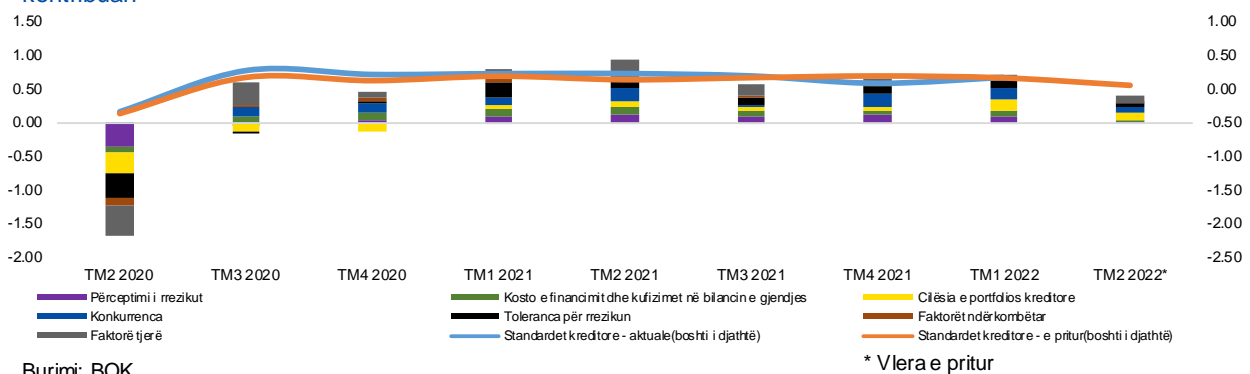
Kreditë ndaj ekonomive familjare

Standardet kreditore

Standardet kreditore të aplikuara për ekonomitë familjare gjatë tremujorit të parë të vitit 2022 përgjithësisht u lehtësuan, megjithëse lehtësimi kryesisht ndikoi në standardet kreditore për kreditë konsumuese me indeks pozitiv prej 0.25, ndërkohë që standardet kreditore për kreditë për blerjen e shtëpive kishin një nivel më të ulët të lehtësimit me indeks pozitiv prej 0.12. Rezultati kryesisht reflekton përgjigjet e katër bankave, ku tre prej tyre janë me rëndësi sistemike. Pritjet për tremujorin e parë 2022, të deklaruara nga bankat në anketën e kaluar, rezultuan të sakta (grafiku 4). Bankat deklaruan të kenë rritur dukshëm normën e aprovimit të kredive për ekonomitë familjare, në një masë më të madhe për kreditë konsumuese, me indeks pozitiv prej 0.33, se sa për kreditë për blerjen e shtëpive me indeks pozitiv prej 0.25.

Faktorë që kontribuan pozitivisht në lehtësimin e standardeve kreditore ishin rritja e presioneve të konkurrencës me indeks pozitiv prej 0.34, perspektiva e mirë e tregut bankar në vend dhe pozita e favorshme e likuiditetit të bankave me indeks pozitiv prej 0.18, si dhe cilësia e mirë e portfolios kreditore me indeks pozitiv prej 0.17.

Grafik 4. Ndryshimet në standardet kreditore të aplikuara për ekonomitë familjare dhe faktorët që kontribuan

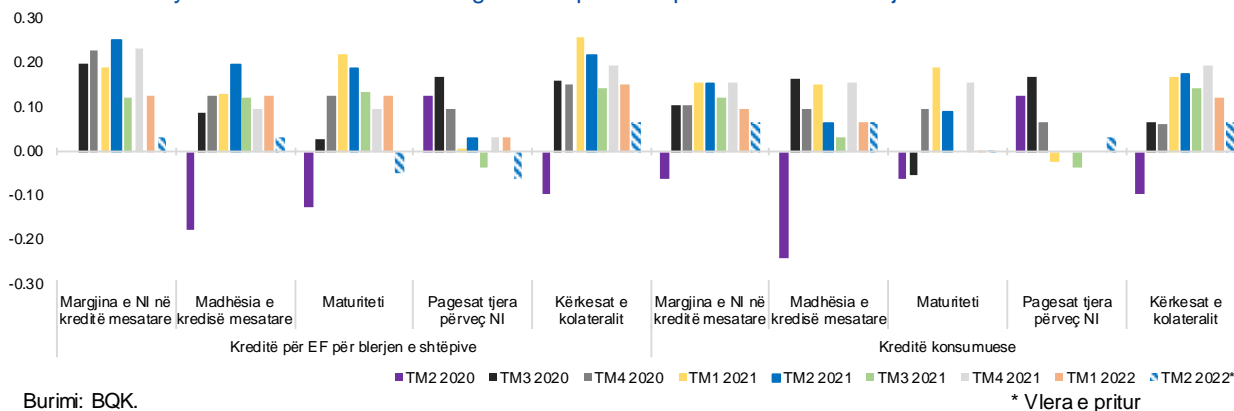
Në tremujorin e dytë 2022, bankat presin standarde kreditore të lehtësuara deri në një masë për kreditë konsumuese me indeks pozitiv prej 0.15. Përderisa, standardet kreditore për kreditë për blerjen e shtëpive nuk pritet të kenë ndryshim të rëndësishëm. Standardet kreditore pritet të ndikohen pozitivisht nga rritja e presioneve të konkurrencës dhe qasja e favorshme në financim e bankave amë. Njëkohësisht, bankat presin rritje të nivelit të aprovimit të kredive, mirëpo në një nivel më të ulët se sa vlerat aktuale në TM1 2022. Saktësisht, rezultatet e përgjigjeve gjeneruan indeks pozitiv prej 0.27 për kreditë për blerjen e shtëpive dhe 0.10 për kreditë konsumuese.

Kushtet dhe rregullat

Kushtet dhe rregullat për kreditë e reja për ekonomitë familjare përgjithësisht u lehtësuan në tremujorin e parë të vitit 2022. Lehtësimi i kushteve dhe rregullave ishte më i lartë për kreditë për blerjen e shtëpive se sa për kreditë konsumuese, bazuar në nivelin e indeksit të gjeneruar. Pothuajse të gjitha kushtet dhe rregullat të përfshira në anketë u lehtësuan, përveç pagesave tjera përveç interesit që mbetën të pandryshuara. Saktësisht, për kreditë për blerjen e shtëpive, bankat aplikuan

kërkesë më të ulët për kolateral (indeks pozitiv prej 0.15), normë më të ulët të interesit, rritën shumën e kredive të aprovuara si dhe zgjatën maturitetin e kredive (indeks pozitiv prej 0.13). Ndërsa për kreditë konsumuese bankat aplikuan lehtësime në nivel më të ulët, kryesisht në kërkesat për kolateral (indeks pozitiv prej 0.12), si dhe në normën e interesit (indeks pozitiv prej 0.10) (grafiku 5).

Grafik 5. Ndryshimet në kushtet dhe rregullat e aplikuara për ekonomitë familjare

Burimi: BQK.

* Vlera e pritur

Faktorët kryesor që kontribuuan në lehtësimin e kushteve dhe rregullave të aplikuara janë kryesisht presioni i rritur i konkurrencës, perspektiva e mirë e tregut bankar në vend, si dhe qasja e favorshme në financim e sektorit bankar.

Për tremujorin e dytë të vitit 2022, bankat presin lëvizje marginale në kushtet dhe rregullat për kredi për ekonomitë familjare. Lehtësimi i kushteve dhe rregullave pritet të jetë deri në një masë më të lartë për kreditë konsumuese. Kryesisht, kushtet dhe rregullat për kreditë konsumuese pritet të lehtësohen përmes zvogëlimit të normës së interesit dhe rritjes së shumës së aprovuar, si dhe kërkesës më të ulët për kolateral me indeks pozitiv të ulët prej 0.07. Rritja e presioneve të konkurrencës në tregun bankar, si dhe qasja e favorshme në financim e bankave amë pritet të jenë faktorët nxitës të lehtësimeve të kushteve dhe rregullave të aplikuara nga bankat gjatë TM2 2022.

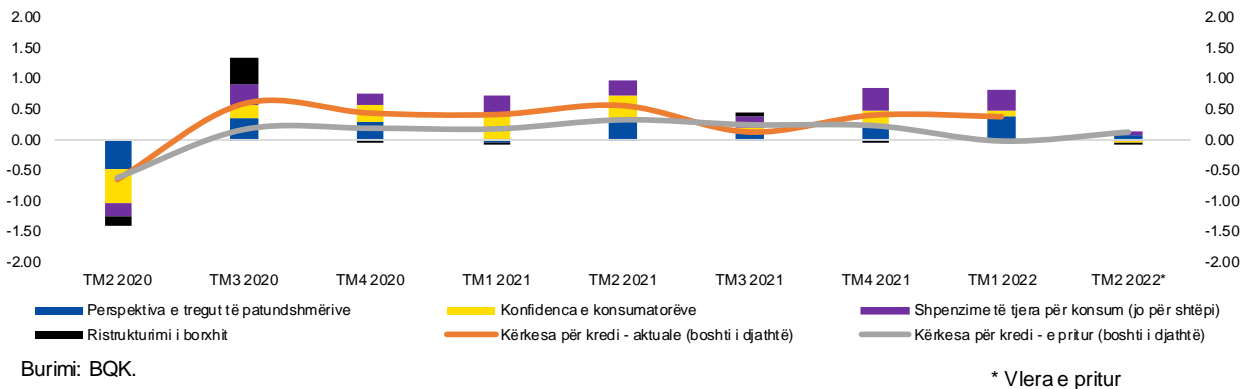
Kërkesa për kredi

Bankat në këtë tremujor raportuan për rritje të kërkesës nga ekonomitë familjare, e cila është e përafërt me rritjen e kërkesës gjatë tremujorit të kaluar (TM4 2021). Gjashtë nga gjithsej dhjetë banka pjesëmarrëse në anketë deklaruan rritje të kërkesës për kredi në përgjithësi, e që pas indeksimit të përgjigjeve rezultoi me indeks pozitiv të lartë prej 0.50. Bankat raportuan për rritje të ngjashme të kërkesës si për kreditë konsumuese, ashtu edhe për kreditë për blerjen e shtëpive me indeks pozitiv prej 0.38 dhe 0.37, respektivisht. Nëse krahasojmë rezultatet aktuale të kërkesës për kredi me pritjet e bankave të deklaruara në anketën e kaluar për të njëjtën periudhë, niveli aktual i rritjes së kërkesës është dukshëm më i lartë, ndikuar nga vlera aktuale e kërkesës për të dy kategoritë e cila është më e lartë se sa pritjet e deklaruara nga bankat (grafiku 6).

Kjo rritje u ndikua pozitivisht kryesisht nga dy prej faktorëve të listuar në anketë, saktësisht nga përmirësimi i perspektivës në tregun e patundshmërive dhe nevoja për financim të konsumit me indeks pozitiv prej 0.40 dhe 0.35, respektivisht. Cilësia e aplikacioneve të pranuar nga ekonomitë familjare për kredi gjatë këtij tremujori u përmirësua marginalisht për të dy llojet e kredive, saktësisht me indeks pozitiv prej 0.07 aplikacionet për kreditë për blerjen e shtëpive dhe indeks pozitiv prej 0.10 për aplikacionet për kreditë konsumuese.

Sa i përket cilësisë së portfolios kreditore për ekonomitë familjare, bankat deklaruan përmirësim, duke reflektuar përgjigjet e katër bankave (dy prej tyre me rëndësi sistematike) për rënie të raportit të kredive jo-performuese ndaj gjithsej kredive për ekonomitë familjare, e që rezultuan në një indeks negativ 0.16.

Grafik 6. Ndryshimet në kërkesën për kredi nga ekonomitë familjare dhe faktorët që kontribuuan

Në tremujorin e dytë të vitit 2022, bankat presin ndryshime të vogla në kërkesën për kredi nga ekonomitë familjare, kryesisht për kreditë konsumuese. Pritjet për rritje të kërkesës për kredi u ndikuan nga përgjigjet e gjashtë bankave (tre prej tyre me rëndësi sistemike). Sidoqoftë, një bankë me rëndësi sistemike dhe peshë të madhe në kreditimin e sektorit, deklaroi që pret rënie të kërkesës kreditore, gjë që ndikoi në zvogëlimin e rezultatisht të agreguar të kërkesës për kredi. Rezultatet e anketës sugjerojnë se bankat presin që përmirësimi i perspektivës në tregun e patundshëmive të ndikojnë deri në një masë kërkesën për kredi gjatë tremujorit të ardhshëm. Bankat deklaruan se nuk presin ndryshime të mëdha në cilësinë e aplikacioneve të pranuar për kredi nga ekonomitë familjare.

Për dallim nga tremujori aktual, bankat presin që cilësia e portfolios kreditore e ekonomive familjare të ndërroj kahje duke rezultuar me indeks pozitiv, edhe pse marginal, gjatë tremujorit të dytë të vitit 2022.

Financimi

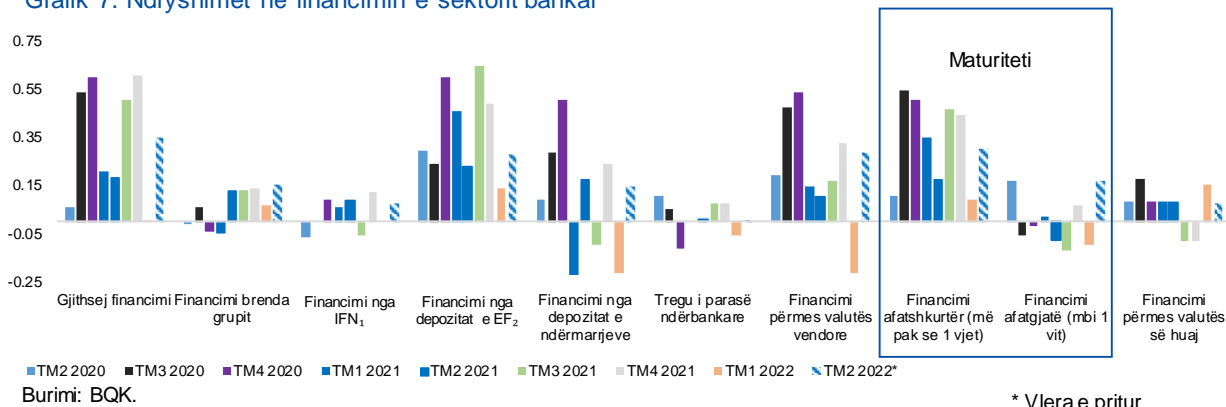
Bankat nuk raportuan ndryshim në qasjen në financim gjatë tremujorit të parë të vitit 2022. Rezultati i agreguar i përgjigjeve të bankave u ndikua nga përgjigjet e tre bankave të cilat deklaruan rënie të financimit, përkundër faktit që gjashtë banka tjera deklaruan rritje të financimit deri në një masë. Dy nga tre bankat në fjalë janë me rëndësi sistemike dhe peshë të madhe në sektorin bankar, për më tepër njëra nga to deklaroi rënie të konsiderueshme të financimit gjatë periudhës në fjalë. Në rritje kontribuoi financimi nga depozitat e ekonomive familjare, përderisa financimi nga ndërmarrjet kontribuoi në rënie.

Për dallim nga rritja e konsiderueshme e tremujorit të kaluar, në këtë tremujor gjithsej financimi mbeti i pandryshuar, bazuar në rezultatin e agreguar të përgjigjeve. Megjithatë, depozitat e ekonomive familjare gjeneruan një indeks pozitiv të ulët prej 0.14 (indeks pozitiv prej 0.49 në TM4 2021). Ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e gjashtë nga gjithsej dhjetë banka pjesëmarrëse në anketë, ku katër banka deklaruan rritje të financimit dhe dy tjera deklaruan rënie. Përderisa, financimi nga depozitat e ndërmarrjeve shënoi rënie në nivel më të lartë me indeks negativ 0.21 (indeks pozitiv prej 0.24 në TM4 2021), duke reflektuar gjithashtu përgjigjet e gjashtë bankave pjesëmarrëse, tre me rritje dhe tre me rënie të financimit nga kjo kategori. Financimi nga institucionet ndërkombëtare financiare dhe bankat amë nuk kishte ndryshim të rëndësishëm (grafiku 7). Sipas maturitetit, depozitat afatshkurtra ishin burimi kryesor për financim gjatë këtij tremujori.

Për tremujorin e ardhshëm, në përgjithësi bankat presin rritje të qasjes në financim në një nivel dukshëm më të lartë se sa ai i tremujorit aktual. Financimi përmes depozitave të ekonomive familjare pritet të prijë rritjen e financimit të sektorit bankar me indeks pozitiv prej 0.28, përderisa financimi nga depozitat e ndërmarrjeve pritet të ketë lëvizje më të ulët me indeks pozitiv prej 0.15. Gjithashtu, bankat presin rritje të financimit nga bankat amë me një indeks pozitiv prej 0.16. Sa i përket

maturitetit të financimit, bankat deklaruan se presin që rritjen e financimit ta dominojnë depozitat me maturitet afatshkurtër me indeks pozitiv 0.30 (grafiku 7).

Grafik 7. Ndryshimet në financimin e sektorit bankar

Rezultatet e pyetjeve të fokusuara

Pyetësori i anketës për tremujorin e parë të vitit 2021 është plotësuar me katër pyetje shtesë, në përpjekje për të adresuar ndikimin e presioneve inflacioniste, që ishin evidente qysh nga gjysma e dytë e vitit të kaluar, në dinamikat e kreditimit. Gjithashtu, një nga pyetjet zbërthen ofertën dhe kërkesën kreditore sipas sektorëve ekonomik.

Me lehtësimin e masave kufizuese në vend dhe jashtë tij gjatë vitit 2021, aktiviteti ekonomik kishte një rimëkëmbje të fuqishme e mbështetur nga një rritje e kërkesës së brendshme. Sidoqoftë, si në vend ashtu edhe në nivel global, ky rikuperim i amplifikuar me fillimin e luftës Rusi-Ukrainë u përkthye në rritje të përgjithshme të çmimeve. Duke qenë se rritja e çmimeve ndikon negativisht fuqinë blerëse të konsumatorëve, është me rëndësi të kuptohet sjellja e sektorit bankar në të bërit biznes në këto dinamika, dhe perceptimi i sektorit për aftësinë ripaguese të klientëve.

Bankat deklaruan që si pasojë e rritjes së çmimeve në vend, gjatë tremujorit të parë, nuk ka pas ndryshim të ofertës kreditore, përderisa kërkesa kreditore kishte rritje në masë të vogël. Megjithatë, sa i përket ofertës kreditore, pothuajse të gjitha bankat nuk përjashtuan mundësinë e përshtatjes së standardeve kreditore dhe kushteve të ofruara për kredi gjatë tremujorëve në vazhdim, nëse vazhdon rritja e çmimeve. Kushtet që mund të ndikohen nga rritja e çmimeve janë rritja e normës së interesit si dhe reduktimi i financimit të sektorëve më të ndikuar. Për më tepër, një nga bankat deklaroi se tashmë i kanë ndryshuar politikat e bankës mbi raportin e borxhit ndaj të ardhurave për klientët me të ardhura më të ulëta. Në anën tjetër, kërkesa për kredi gjatë këtij tremujori kishte rritje veçanërisht nga ndërmarrjet për blerjen apo parapagimin e kapitalit punues me qëllim të rezervimit të çmimit. Ngjashëm bankat presin që rritja e kërkesës të vazhdojë, megjithatë ritmi i rritjes së saj përcillet me pasiguri. Gjithashtu, nga përgjigjet e bankave vërehet më shumë pasiguri sa i përket kërkesës për kredi nga ekonomitë familjare, bazuar në ndryshimet në pritje, ku një pjesë e bankave presin kërkesë të shtuar për kredi konsumuese, e njëkohësisht ka banka që presin shtyrje të kërkesës për kredi deri në një periudhë të stabilizimit të çmimeve në treg.

Aspekt tjetër i mbuluar nga pyetjet shtesë ishte edhe ndikimi i rritjes së çmimeve në aftësinë e ripagimit të kredive nga klientët. Sentimenti i bankave nga përgjigjet e marra tregon se bankat besojnë në kapacitetin absorbues të klientëve të tyre, në periudhën afatshkurtër, pritje të cilat u bazuan në procesin e tyre të shqyrtimit të aplikacioneve për kredi. Sidoqoftë, pjesa më e madhe e bankave deklaruan se presin që gjatë tremujorëve në vazhdim të vitit 2022, duke marr parasysh vazhdimin e presioneve inflacioniste në vend dhe jashtë tij, të ndikohet negativisht aftësia ripaguese e klientëve, e rrjedhimisht edhe cilësia e portfolios kreditore të bankave.

Përgjigjet e disagreguara të bankave për ndërmarrjet, sipas sektorëve, tregojnë për kahjen e financimit të ekonomisë dhe dinamikat në sektorë të caktuar. Gjatë tremujorit të parë, bazuar në lehtësimet e standardeve kreditore, sektori i prodhimit, shërbimeve dhe tregtisë përbëjnë sektorët me ofertën më të volitshme. Përgjigjet e tre bankave, e prej tyre dy banka me rëndësi sistematike dhe me peshë të lartë në gjithësej kreditimin e sektorit, reflektojnë lehtësimet e standardeve kreditore për këta sektor, e që rezultuan në indeks pozitiv prej 0.18. Njëkohësisht, edhe kushtet dhe rregullat u lehtësuan në masë më të lartë për kreditimin e sektorëve të njëjtë. Megjithatë, kushtet dhe rregullat për sektorin e prodhimit u lehtësuan në masë më të lartë me indeks pozitiv 0.31. Përderisa, për sektorin e tregtisë dhe sektori i shërbimeve, përgjigjet e bankave rezultuan me indeks pozitiv 0.19 dhe 0.16, respektivisht. Kërkesa për kredi shënoi rritje për të gjithë sektorët. Sektorët me kërkesën më të lartë për financim ishin ai i tregtisë dhe i shërbimeve me indeks pozitiv prej 0.46 dhe 0.31, respektivisht. Gjithashtu, sektori i ndërtimit (indeks pozitiv 0.27), si dhe ai i patundshmërive banesore dhe prodhimit (indeks pozitiv prej 0.26) kishin kërkesë të rritur gjatë TM1 2022.

Për TM2 2022, bankat presin të ofrojnë kushte dhe rregulla të lehtësuara kryesisht për sektorin e prodhimit dhe atë të tregtisë. Përderisa, pritjet që standardet kreditore të mos kenë ndryshim të rëndësishëm, madje pritjet shtrëngim i standardeve kreditore për sektorin e ndërtimit me indeks negativ prej 0.18 dhe për sektorin e patundshmërive banesore me një indeks negativ të ulët prej 0.10. Në të njëjtën periudhë, kërkesa për kredi pritjet të ketë rritje të ulët, ku sipas pritjeve të bankave rritja e kërkesës për kredi nga pjesa më e madhe e sektorëve u përkthye në indekse marginale. Kërkesa për financimin e sektorit të shërbimeve dhe tregtisë pritjet të rritet, sidoqoftë kjo pritje nga përgjigjet e bankave u karakterizua me indeks pozitiv marginal prej 0.10.

Pritjet për Inflacionin

Me qëllim të avancimit të kapaciteteve analitike dhe duke u bazuar në praktikën më të mira rajonale dhe më gjerë, BQK ankton institucionet financiare në vend, duke u mbështetur në hipotezën se institucionet financiare bartin praktikën më të mira nga bankat amë dhe kanë ekspertizën e duhur për të projektuar dinamikën e inflacionit. Si rezultat, nga tremujori i tretë i vitit 2019, AKB është pasuruar edhe me pyetje shtesë, që adresojnë pritjet e bankave komerciale për zhvillimet në çmime në vend, duke ndihmuar kështu dhe plotësuar analizat tona në aspektin e analizimit, modelimit dhe parashikimit.

Në pyetësorin e fundit, përveç deklaratimit të bankave lidhur me vlerësimet që kanë për nivelin e inflacionit në tremujorin aktual, janë adresuar edhe pritjet e bankave për tremujorin e tretë të vitit 2022 dhe për vitin 2022 në përgjithësi. Anketa shërben gjithashtu edhe si një mjet për identifikimin e faktorëve specifik që potencialisht mund të ndikojnë pritjet e bankave për nivelin e caktuar të inflacionit.

Metodologjia

Pritjet e inflacionit luajnë të paktën dy role të rëndësishme. Së pari, ofrojnë një statistikë përmbledhëse kuantifikuese për shkallën e inflacionit në të ardhmen, dhe së dyti, mund të përdoren për të vlerësuar besueshmërinë e objektivitetit të inflacionit të vendosur nga bankat qendrore.

Rëndësia e pritjeve të inflacionit është më e lartë për vendet të cilat e kanë adoptuar strategjinë e shënjestrimit të inflacionit. Për këto vende, pritjet e inflacionit, ndër të tjera, shërbejnë edhe si një tregues i besueshmërisë së publikut ndaj bankës qendrore. Nëse besohet se banka qendrore do të reagojë për të arritur objektivin, atëherë edhe pritjet e agjentëve ekonomik lidhur me shkallën e inflacionit do të ishin më pranë objektivit. Pritjet e inflacionit janë të rëndësishme edhe për bankat të cilat nuk posedojnë politikë monetare, duke qenë se shërbejnë si input i rëndësishëm në përcaktimin

e çmimeve dhe pagave, si dhe në procesin e modelimit dhe parashikimit. Për më tepër, pritjet e inflacionit ndikojnë kërkesën agregate, që më pas ndikon ecurinë e inflacionit.

Për dallim nga inflacioni aktual i cili matet në mënyrë të drejtpërdrejtë, pritjet lidhur me inflacionin vlerësohen me metoda të tërthorta. Ndër më të përdorurat është anketimi i agjentëve ekonomikë: konsumatorëve, bizneseve, bankave komerciale, etj. BQK, për herë të parë ka filluar me vlerësimin e pritjeve për inflacionin në tremujorin e tretë të vitit 2019, fillimisht me bankat komerciale.

Vlerësimet që merren nga bankat komerciale janë të formës sasiore të shoqëruara edhe me shpërndarje të probabilitetit. Pritjet për inflacionin vlerësohen për horizonte të ndryshme kohore, fillimisht vlerësimet për tremujorin aktual si dhe pritjet për tremujorin e ardhshëm dhe vitin aktual në përgjithësi. Mbledhja e informacionit përmes anketave pasohet nga procesi i sistemimit, përpunimit dhe agregimit për të gjetur mesataren e pritjeve të inflacionit nga bankat komerciale.

Përmbledhja e rezultateve

Bazuar në anketën e realizuar në prill të vitit 2022, bankat kanë vlerësuar nivel pak më të ulët të inflacionit në tremujorin e dytë të vitit 2022 krahasuar me tremujorin paraprak, dhe presin një nivel edhe më të ulët në tremujorin e tretë të vitit 2022. Dinamikat që kanë karakterizuar lëvizjen e çmimeve gjatë periudhës raportuese u reflektuan në pritjet e bankave komerciale: 8.0 përqind në TM2 2022 dhe 7.1 përqind në TM3 2022, nga 8.2 përqind sa ishte në TM1 2022 (tabela 2). Për vitin 2022 bankat presin se niveli i inflacionit do të jetë 6.5 përqind nga 3.4 përqind sa ishte në vitin 2021.

Të dhënat e publikuara nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK) për tremujorin e parë të vitit 2022 sugjerojnë se norma mesatare vjetore e inflacionit ishte rreth 8.2 përqind. Shumica e bankave (7 sosh) presin që inflacioni do të jetë mbi 8 përqind, përderisa pjesa e mbetur e bankave (3 sosh) presin se inflacioni do të jetë në intervalin nga 2 deri në 5 përqind.

Tabela 2. Pritja e inflacionit nga bankat, ndryshimi vjetor në përqindje

Bankat	TM2 2022	TM3 2022	2022
1	3.6%	3.6%	3.6%
2	12.5%	10.0%	6.5%
3	4.2%	5.3%	7.0%
4	9.3%	5.3%	6.8%
5	10.0%	10.0%	10.0%
6	9.3%	8.6%	8.0%
7	9.0%	8.0%	7.0%
8	8.9%	7.3%	5.8%
9	10.0%	10.0%	7.0%
10	2.8%	3.1%	3.1%
Mesatarja	8.0%	7.1%	6.5%

Burimi: Bankat komerciale dhe kalkulimet e BQK-së.

Siç ilustron figura 8, shpërndarjet e raportuara të probabilitetit tregojnë për një siguri relativisht të lartë në lidhje me rezultatin e ardhshëm të inflacionit, pasi shpërndarja e probabilitetit të bankave është e përqendruar në inflacionin e pritur.

Në komentet e tyre cilësore, bankat kanë përmendur faktorët e mundshëm, të brendshëm dhe të jashtëm, që kanë ndikuar në rritjen e shkallës së inflacionit:

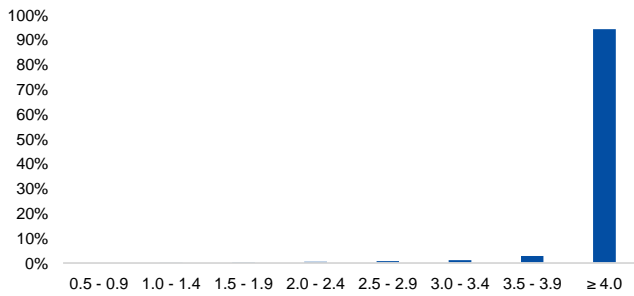
- ✓ Faktorë të përkohshëm që i atribuohen rritjes së aktivitetit ekonomik, si rezultat i zbutjes së masave pandemike, rënies së numrit të të infektuarve me virus si dhe vaksinimit të popullsisë. Pra, situata më optimiste sa i përket pandemisë ka ndikuar në rritje të aktivitetit ekonomik dhe rrjedhimisht të nivelit të inflacionit. Në anën tjetër, kufizimet në ofertë si rezultat i pengesave të krijuara në zinxhirët e furnizimit si pasojë e pandemisë

Covid-19, ku shumë kompani po e kanë të vështirë të gjejnë lëndë të para për të prodhuar produktet e tyre, ka ndikuar po ashtu në rritjen e çmimeve. Për më tepër, rritja e kostos së transportit detar ka ndikuar në rritjen e çmimeve, sidomos të vajit, derivateve, materialit ndërtimorë, etj.

- ✓ Pushtimi rus i Ukrainës dhe ndërprerjet e furnizimit. Për ekonominë globale, Rusia dhe Ukraina janë furnizues të rëndësishëm të lëndëve të para si energjia, metalet dhe produktet bujqësore dhe lufta ka vënë në pikëpyetje furnizimin e këtyre burimeve dhe ka përshpejtuar rritjen e çmimeve. Ka shqetësime se një rritje e mëtejshme e çmimit të këtyre inputeve mund të përkthehet në kosto më të larta operative të prodhimi, të cilat përkthehen në çmime më të larta dhe pritshmëri më të larta inflacioniste;
- ✓ Rritja e çmimeve të derivateve të naftës por edhe të kategorive të tjera janë reflektuar në rritjen e përgjithshme të çmimeve. Pra, zhvillimet e çmimeve në tregjet ndërkombëtare si dhe prodhimi i ulët në Kosovë dhe varësia e madhe e ekonomisë së vendit nga importet ka ndikuar në rritjen e çmimeve;

Pritjet e bankave për TM2 2022 janë në përputhje me trendin më të lartë të inflacionit ndërsa për gjithsej vitin 2022 krahasuar me vitin 2021, duke pasur parasysh dinamikat me të cilat po karakterizohen çmimet në vend, mendojmë se pritjet e bankave janë të ulëta.

Grafik 8. Probabiliteti i inflacionit për TM2 2022 (boshti-x: pritjet e inflacionit, ndryshimi vjetor në përqindje; boshti-y: probabiliteti)

Burimi: Bankat komercial dhe kalkulimet e BQK-së.

Rr. Garibaldi, nr.33, 10000 Prishtinë,
Republika e Kosovës
Tel: +383 38 222 055; Fax: +383 38 243 763
Web: www.bqk-kos.org